

ČRNOGORSKA STRAŽA NA CESTI, KI VODI V HERCEGOVINO

Na slovanski zemlji.

Skice s pota. — Spisal dr. Leopold Lénard.

I. „Poljaštvo“.¹

Se danes mi je njena postava pred očmi: ne visoka, šibka, temne polti in živih oči, v potezah obraza pa je imela nekaj tako domačega, da se mi je zdelo, kot bi jo vzel kje iz ljubljanske okolice in prestavil sem, na slovanski sever.

Sicer sem pa našel velikokrat med poljskim ali ruskim ljudstvom postave, ki so se mi zdele kot bi jih bil že videl kje na Slovenskem.

Služila je za služkinjo v hiši, kjer sem se zadrževal slučajno nekaj dni, in mi vsako jutro prinesla čaja na mizo. Nekoč jo nagovorim in vprašam, odkod je?

Odgovorila mi je po poljsko z nekim posebnim naglasom:

- Iz Medrečja — gospod.
- Iz Medrečja v Ljubeljskem?
- Da, iz Ljubeljskega.
- Iz Holmščine?
- Da.
- Ali so pri vas tudi uporniki?

— Naša vas je bila vsa uporna, zdaj je pa dobila „poljaštvo“. Pred vojno z Japonci niso nikomur dali „Poljaštva“, potem je pa prišel carjev ukaz, da naj se da vsakomur, kdor ga zahteva, a zdaj so mi pisali, da ga spet več ne dajejo. Toda upornike puste pri miru. V naši vasi je samo en človek ostal pri pravoslavju, on pa zato, ker ima sina popa. Ljudje mu pa zdaj tako nagajajo, da pojde najbrže še on na „poljaštvo“ ali pa se bo izselil iz kraja.

¹ Na Ruskem se identificira narodnost in vera. Pravoslavje je „ruska“ vera, katoliška vera pa „poljaštvo“ ali poljska vera. Prestopiti h katoliški veri pomeni torej kmetu na Podlesju isto kot sprejeti „poljaštvo“. Op. pis.

— Ali ste bili vi tudi uporna?

— Popred sem bila; toda sem dobila „poljaštvo“ že prej, še pred carskim ukazom.

— Kako je pa to bilo?

— Moj oče je bil Poljak, mati pa Ruska, jaz sem bila najmlajša med otroki. Moje sestre so bile vse krščene v katoliški cerkvi in doma so nas vzgajali čisto po poljsko. Takrat je namreč pri nas bila še „Poljša“. Potem so pa odpravili „poljaštvo“ in nas vse prepisali za pravoslavne. Jaz sem bila krščena že v pravoslavni cerkvi.

— Pa ste hodili tudi v pravoslavno cerkev?

— Jaz nisem bila nikoli. Ker je bil moj oče Poljak in so bile moje starejše sestre krščene še v katoliški cerkvi, tudi name niso toliko pazili. Pozneje sem pa dobila „poljaštvo“.

Pri teh besedah so se dekletu zaiskrile drobne oči od tihe zadovoljnosti. Ko se je nekoliko ojunčila in pričela hitreje govoriti, je pozabila paziti na besede, in njen govor ki je bil v začetku poljski s tujim naglasom, je prešel polagoma v čisto malorusko narečje.

— Kako ste pa dobili „poljaštvo“? — vprašam dalje.

Dekle me pogleda svetlo in bistro, nato povese oči in prične z nekoliko zmedenim glasom:

— Neki gospod je imel zveze, pa mi je dobil „poljaštvo“.

Spoznal sem, da sem se dotaknil strani, o kateri se ne govori rado. Po postavi je bila ona pravoslavna, ker rojena od pravoslavne matere, na Ruskem morajo po državni postavi vsi otroci iz mešanih zakonov biti pravoslavni. Slednjič se je pa našel neki človek, ki je imel zato potrebni vpliv in zveze, da ji je dobil „poljaštvo“, menda kakšno